

Slniečko 7

ROČNÍK 51

MAREC 1997

7 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

VEĽKÁ LITERÁRNA SŮŤAZ

MILÍ SLNIEČKÁRI,

v marci je už obyčajne po snehu. O Vysokých Tatrách sa to však povedať nedá. Zamrznuté plesá a biele nedostupné štíty sa stávajú posledným útočiskom nepoddajnej zimy. V takomto prostredí chatárčil a tvoril spisovateľ, o ktorom dnes budem hovoriť.

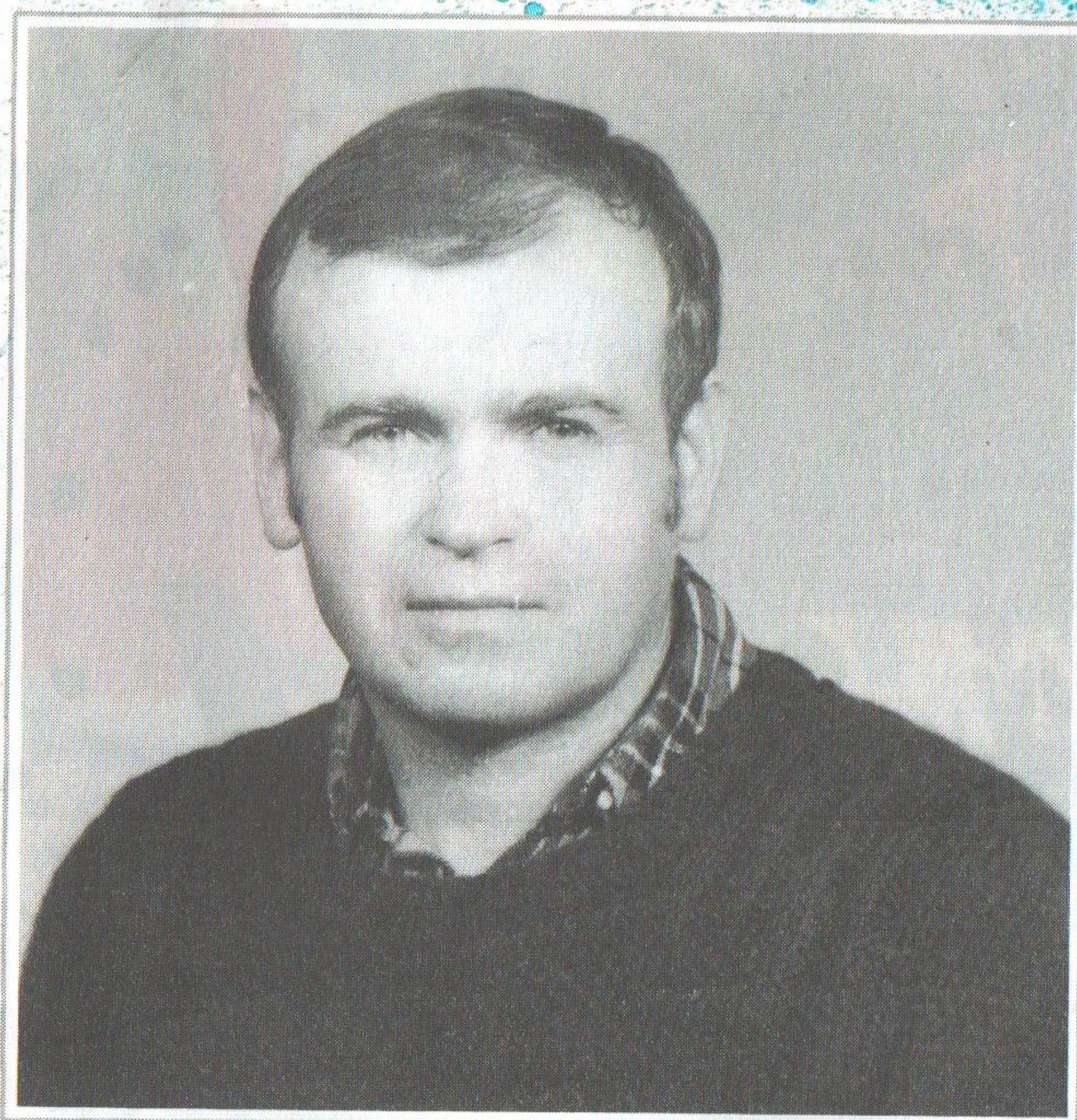
Tak ako každý mesiac, aj teraz zo správnych odpovedí vyžrebujeme päť šťastných výhercov, ktorí od nás dostanú peknú knihu.

Všetky správne odpovede na konci školského roka zaradíme do veľkého žrebovania o športový terénny bicykel.

Pán spisovateľ, ktorý sa na vás díva z fotografie, pred dvoma rokmi tragicky zahynul vo Vysokých Tatrách. Tatry boli jeho najvláštnejším domovom. Nepoznal ich ako náhodný obdivovateľ, ale ako človek, ktorý im načúval priamo srdcom. V prírode prežil vyše tridsať rokov. Hovorí sa o ňom, že patril medzi tvrdých chlapov s mäkkým srdcom. Veľa toho nenahovoril, ale čo položil na papier, stálo za to. Pre vás, milí slniečkári, napísal jednu peknú knihu. Je pomenovaná podľa poviedky, ktorú si dnes môžete prečítať v **Slniečku**. Má tajomný názov: **Mesiac nad Prostredným hrotom**.

V tejto knižke je šesť poviedok. Ich hlavným hrdinom je chlapec, ktorý so svojim otcom chatárom prežíva veľa zaujímavých a vzrušujúcich príhod. Chatárov syn to vôbec nemá ľahké, môže však robiť veľa škvelých vecí - zlaňovať, korčuľovať sa na zamrznutých plesách, sypať kamzíkom soľ a pritom ich zblízka pozorovať.

V jednej z najdlhších poviedok sa chlapec prihovára svojmu kamarátovi - dobráckemu vlčiakovi Āakovi: „Pre teba sa postavím proti svetu.“ Je to príbeh o veľ-

kom kamarátstve, ale aj o veľkej ľudskej zlobe. Ušľachtilý psík, ktorý má rád ľudí, sa u nich stretáva s nevďakom a nepochopiteľnou krutosťou. Chatárov syn by však preň urobil všetko na svete. Psík je jeho kamarátom i oporou, pomáha mu prekonať osamelosť. Ako sa to však všetko

O SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

skončí, prečítajte si radšej sami. Vyžaduje to trochu odvahy. Aj pán spisovateľ písal „o semenách odvahy zasiatych do detskej dušičky“. Chcel, aby sa každý človek naučil to najdôležitejšie: ostať sám sebou. Pán spisovateľ bol presvedčený, že človek je súčasťou prírody. „Vyháňať ľudí z prírody, i tej tatranskej, môže mať škodlivý účinok - ľudia prestanú prírode rozumieť. Stratia pre ňu cit. Človek chráni svoju zem vtedy, keď má pocit, že je jeho domovinou.“

Tak čo, pomôžete pánovi spisovateľovi dosnúvať jeho sny? Ak sa vám zdá, že aj dnešná literárna záhada je pre vás ťažká, vylúštite si krížovku Slniečka. Jej tajnička vám prezradí meno spisovateľa. Nezapudnite ho napísať na korešpondenčný lístok a do 20. 3. nám ho pošlite na adresu Slniečko, P.O. BOX 307, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava.

Na vaše odpovede sa teší
LUBICA KERŠTOVÁ

MESIAC NAD PROSTREDNÝM HROTOM

A zasa bola sobota, otvoril som oči, bolo sedem hodín, a chcel som ich znova zavrieť. Vtom som si uvedomil, že mama už nie je doma, a súčasne som si spomenul, že v škole máme brigádu. Tak som sa v mihu obliekol, zhltnol som rožok a mlieko a páľil do školy. Skoro až do obeda sme triedili staré železo. Potom sme mohli ísť domov, no ja som namiesto toho zamieril k lanovke.

Končil sa október. V lanovke nebolo veľa ľudí, hoci vonku bolo pekne. Málo ľudí som stretol aj na ceste a čím vyššie som vystupoval, bolo ich čoraz menej. Kráčal som len v košeli, vetrovku som mal zaviazanú okolo pásu a mal som v nej aj čiapku. Na slnku bolo teplo, ale v tieni si cítil, že je už neskorá jeseň. V ohybe, kde kosodrevina vrhala tieň a slnko ta neprenikalo po celý deň, bol na chodníku ľad. Hnedá, suchá jesenná tráva voňala. Z kosodreviny sa dvíhala jarabina, na konároch svietili červené bobule a zopár listov, ktoré mali tiež červenú farbu. Ale bola to iná červená. Chvíľu som tam postál, díval som sa na ne. Keby sa mi tak podarilo namiešať takú farbu, to by bolo!

Ani som sa nenazdal a bol som v Bráne:

Náhle som vošiel do tieňa. Na Vareškovom plese bol ľad. V zľaboch ležal jemný snehový poprašok. A ľad bol aj na Dlhom plese. Bola to paráda.

Otec bol pred chatou a dačo robil s motorom na prenosnom lyžiarskom vleku. Vystrel sa, utieral si ruky do bielej handry a díval sa na mňa, akoby nebol chcel veriť vlastným očiam.

„To som ja,“ povedal som.

„Vidím,“ odvetil otec.

„Prišiel som za tebou.“
„Fajn,“ usmial sa otec. „Choď sa napit' čaju a Petrovi povedz, aby mi šiel pomôcť.“
Vo dverách chaty som sa obrátil.
„Ocko?“
„Hm?“
„Už by ma udržal ľad na plese?“
„Pravdaže. Pokojne sa na ňom môžeš pokorčuľovať.“
„Pokým sa napijem čaju a oddýchnem si, bude tma,“ povedal som.
„O chvíľu vyjde mesiac. Budeme sa korčuľovať pri mesiaci. Už si sa korčuľoval pri mesiaci?“

„Nie, ocko,“ priznal som sa.
Vychádzali sme z chaty, keď sa za obrysom Prostredného hrotu zjavilo svetlo. Ukázal sa kúsok mesiaca, prezúvali sme sa. A keď sa mesiac odlepil od tmavého štítu, boli sme na ľade.

Celý rok som sa nekorčuľoval. Keď som sa postavil na korčule, mal som pocit, že pri prvom prudšom pohybe spadnem. Ale nespadol som. Osmelil som sa a o chvíľu som už krúžil po ľade. Bol to hladký priehľadný ľad. Keď som korčuľoval proti mesiacu, svetlo sa na ňom odrážalo. Keď som mal mesiac za chrbtom, svetlo cez ľad prenikalo až na dno. Videl som kamene a preliachy. Raz sa zem dvíhala z hĺbín a rútila sa proti mne, zrazu som sa mihol ponad kameň, ktorý bol tesne pod ľadom, a vtom sa už zem prepadla do čiernej jamy. Pohyboval som sa nad všetkým a zvykol som si na ten čudný pocit.

Spočiatku ma boleli lýtky, no potom som si zvykol a nič ma nebolelo.

„To je dobre,“ povedal otec. „Dúfam, že sa ti to páči.“

„Že či,“ povedal som.

Prezuli sme sa a stúpali k chate. Bol som príjemne unavený a šťastný.

Pri chate sa ma otec opýtal:

„Odkázal si mamke, kam ideš?“

„Odkázal, ale neviem, či na to Igor nezabudne.“

„Pre istotu jej zavoláme,“ povedal otec,

a keď sme vošli do chaty, zapol vysielacku. Podal zvyčajné správy a potom poprosil uja Štefana z Horskej služby, aby zavolať k nám domov.

Hneď mi trochu odľahlo. Naraz som si uvedomil, že ma to od samého začiatku znepokojovalo. Ale ťažilo ma ešte čosi iné a po celý čas, čo sme večerali, som premýšľal, ako to všetko povedať.

Po večeri mi otec na hornú posteľ pripravil vankúš a spací vak. Pozhášal svetlo na chodbe a v kuchyni, doniesol si dve petrolejky a rozložil sa na stole, že bude čítať. Vo vaku som si ľahol na bok a podoprel som si hlavu.

„Ocko?“

Obrátil sa ku mne, lampy mal za chrbtom, na tvár mu padol tieň.

„Rozhodol som sa, že nebudem pretekať,“ povedal som odhodlane.

„Čože?“

„Na túto zimu som sa neprihlásil do súťaží,“ zopakoval som.

Bolo ticho. Potom otec povedal:

„Lyžuješ ty, nie ja.“

Chcel sa obrátiť ku knihe, ale potom si to rozmyslel.

„Môhol by si mi prezradiť, prečo si sa tak rozhodol?“

Povedal som mu, že preto, lebo ma to príliš veľa zatažuje. Napríklad cez minulé zimu

som nebol ani raz v kine. Do školy dochádzam električkou a každý deň musím skoro vstávať. Zasa by som si celú zimu ani len v sobotu a v nedeľu nepospal. Tréning, preteky, tréning, preteky! A škola, tam mi nikto nič neodpustí. Aj to som mu povedal, že viem, ako ho mrzelo, keď som niečo pokazil, hoci to nechcel dať najavo. Bol som z toho nervózny a často ma bolela aj hlava. A stále som sa cítil za niečo vinný... A že zo všetkého najväčšmi nemám rád, keď mi niekto pripomína, koľko peňazí stojí moje lyžovanie. No a odvtedy, čo som si bol zlomil nohu, už som sa na lyžiach necítil taký istý ako predtým. Keby sa mi kost nebola tak dlho hojila, možno by to bolo bývalo iné. Ale keď som sa po roku vrátil medzi chlapcov, s ktorými som začínal lyžovať, bol som iný a oni boli iní. Už sme si nerozumeli. A ja by som si konečne chcel nájsť dajakeho dobrého priateľa. Doteraz som mal iba samých súperov.

„Súperov sa nezbavíš celý život,“ prerušil ma otec.

„Ty mi nerozumieš, ocko,“ povedal som. „Chcel by som mať takého priateľa, s ktorým by som si mohol kedykoľvek schutiť zalyžovať bez toho, že by sme museli.“ Stíchol som. Ale napokon som to predsa len povedal: „Bez toho, že by si mi ho dával za vzor.“

Otec si obidvoma rukami prešiel po tvári. Podoprel si bradu a vydýchol.

„Chcel som, aby si od malička lyžoval. Chcel som z teba vychovať dobrého pretekára. Ty za to nemôžeš, že som pri tom čosi pokazil.“

„A hneváš sa preto na mňa?“ opýtal som sa.

„Nie, si dosť veľký chlapec. Musíš sa učiť samostatne rozhodovať. Len chvíľu potrvá, kým si na to zvykneš.“

Po hlase som poznal, že nie je nazlostný. Utavilo sa mi. Mama vedela, kde som, otec sa nehneval. Lahol som si na chrbát. Ruky som si dal za hlavu.

„Ocko, prečo je také ťažké rozhodnúť sa?“

Otec sa nadvihol nad knihou.

„Lebo musíš pri tom rozmyšľať,“ povedal. „A musíš mať odvalu.“

„Ocko, a ja... ja mám odvalu?“

„Keď si sa vedel rozhodnúť, tak máš. Ale teraz už spi.“

„Dobru noc,“ povedal som a obrátil som sa. Nad Prostredným hrotom visel mesiac ako taniér. S istotou som vedel, že budem pokojne spať celú noc.

O koníkovi, ktorý vedel počítať

Môžeš tomu veriť, ale aj nemusíš. Bol to mimoriadne hnedý koník. Ako keď si stará mama uvarí bielu kávu. Preto sa volal Pejko. Býval v malej drevenej stajničke pri domci ujka Floriána.

Od jari do zimy ťahal do mesta na trh vozík, na vozíku ujka Floriána a k tomu zelený šalát, červené čerešne, marhule, dyne, jablká, slivky, hrušky aj hlávky kapusty.

Keď sa slnko guľalo po oblohe, ujko Florián si húdol:

„Dnes máme parádne slniečko, hijó, prrr!“

Keď lialo, až myši mali mokré kolená, spokojne si húdol:

„Dnes nám teda parádne leje, čihí, hot!“

Pejko a ujko Florián mali krásny, slobodný život. Ujko Florián vždy podľa potreby rátal:

„Raz, dva, tri, štyri – päť. Jasné. Do vozíka som dal päť košov čerešní.“

Alebo: „Nie je to sedem, ale osem debničiek papriky. Ak sa nemýlim.“

Alebo: „Dva a dva sú presne štyri veľké vrecia kapusty.“

A Pejko kopytkom prednej nohy najprv päťkrát – klop. Päť košov čerešní. Potom osemkrát – klop. Osem debničiek papriky. Alebo klop, klop, klop, klop! Štyri vrecia kapusty.

Takto sa naučil výborne počítať.

Ujko Florián si najprv ani nevšimol, že sa z Pejka stal počítací kôň.

Raz Pejko zasa šťastne ťahal vozík do mesta na trh. A v tom vozíku dešať košov jabĺčok. Slnko sa nad nimi guľalo. Škovránky spieva-

Ilustrovala
DAGMAR HLOŽEKOVÁ

Ani raz sa nepomýlil. Preto všetci chceli kupovať jablká iba od ujka Floriána. Bola z toho veľká trma-vrma, o čom sa hneď dozvedel pán kráľ. Na trh pribehol posol a vyhlásil:

„Florián, koniec s jablkami. Ustanov sa aj s počítacím koňom ku kráľovi!“

V kráľovskom zámku kráľ hneď začal Pejka skúšať:

„Aké číslo majú moje kráľovské topánky?“

Pejko päťdesiatkrát klopil kopytkom o zem.

A bola to naozaj pravda, lebo kráľ žil na veľkej nohe.

„Prvý ťažký príklad bez chyby,“ povedal kráľ.

„Teraz vyrátaj, koľko mi chýba zubov!“

Pejko klopil kopytkom trikrát. Aj to bolo správne. Kráľovi chýbali tri stoličky, ale nič si z toho nerobil. Mal predsa kráľovský trón.

„Druhý ťažký príklad bez chyby,“ povedal.

„A teraz najťažšia kráľovská násobilka. Jeden kráľ krát jeden kráľ, koľko je to kráľov?“

Pejko klopil o zem jedenkrát.

Vtedy už kráľ na tróne vyskakoval a jasal:

„Najťažší príklad úplne bez chyby. Áno, kráľ môže byť iba jeden. A to som ja!“

Potom Pejkovu zavesil na krk vyznamenanie. Bola to šnúčka z jeho veľkej kráľovskej topánky. Privolal radcov, ministrov, tajomníkov, pisárov aj nosičov kráľovských papierov, aby im oznámil:

„Tento vyznamenaný Pejko je odteraz ministrom kráľovského rátania. Berte to na vedomie. Inak sa kráľovsky nahnevám.“

li. Zajace pri ceste panáčikovali. Bol to pekný deň ako zo starého kalendára. Ujko Florián povedal:

„Čo ja viem? Mám dnes prázdnu hlavu, lebo mi z nej vypadlo, za koľko grošov chcem na trhu predávať svoje krásne jabĺčka!“

Vtedy Pejko pokojne zastal uprostred cesty. A hneď presne – klop, klop, klop. Za tri groše. Mohol si pokojne zastať uprostred cesty a klopkať kopytkom. Lebo vtedy ešte neboli autá. Preto nikto na Pejka nevytruboval ani nevykrikoval.

Ujko Florián sa konečne začudoval:

„Môže kôň vedieť počítať? Tuším od prekvapenia spadnem z vozíka!“

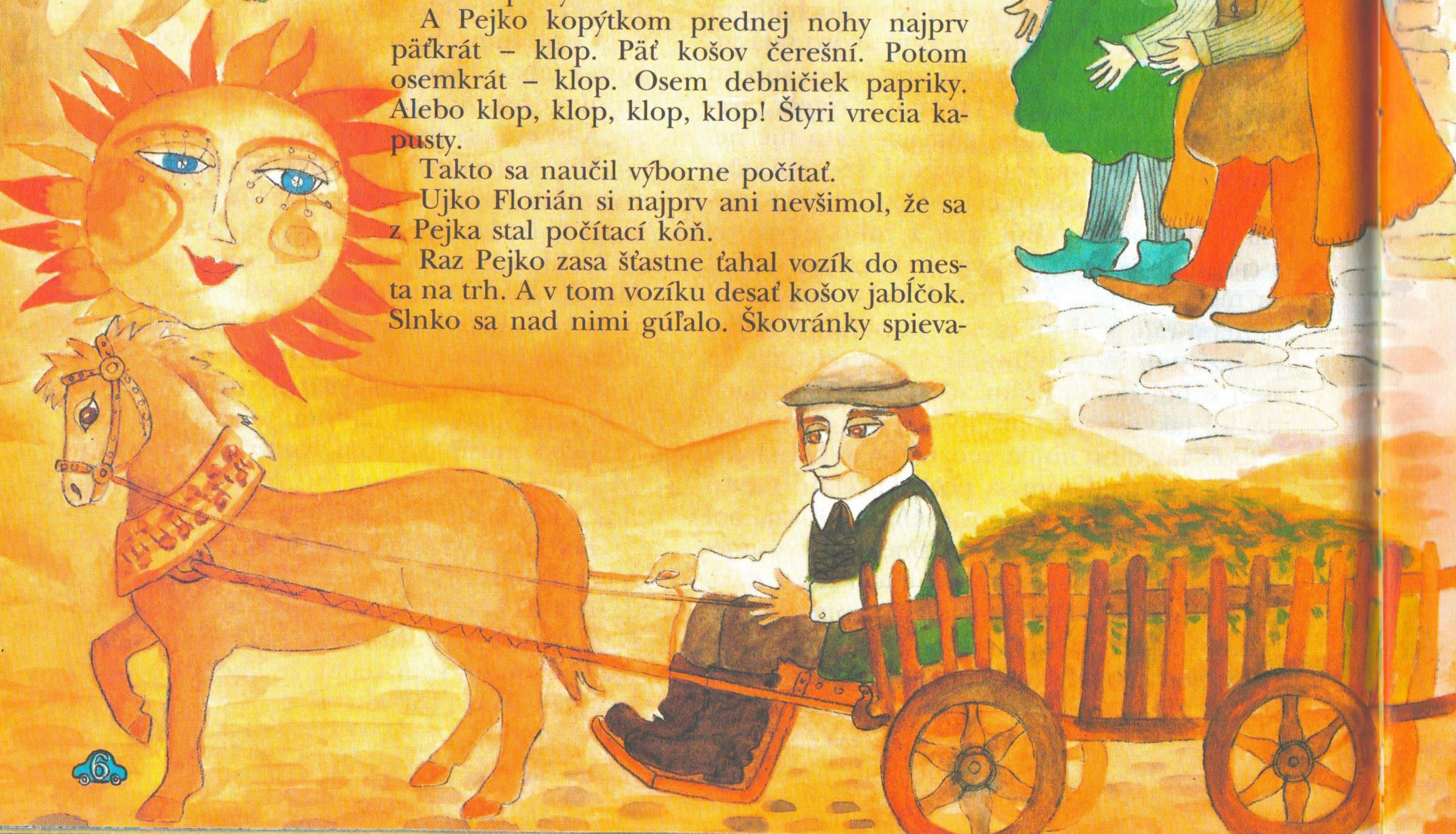
Ale nespadol, pretože si múdro povedal:

„Môže, ak je to môj Pejko a počítať sa naučil odo mňa. Napokon má oveľa väčšiu hlavu než ja.“

A hneď sa aj rozhodol:

„Je z teba počítací kôň. Preto odteraz budeš všetko na trhu rátať ty. Mňa od rátania vždy veľmi bolia uši.“

Tak Pejko na trhu každému všetko zrátal.

Pejkovi daroval mramorovú stajňu aj zlatý žlab. Podkuli ho briliantovými podkovami. Ujko Florián dostal hodnosť Pejkovho hlavného tajomníka. Ušili mu strieborný oblek, ale bol mu pritesný. Pretože kráľovský krajčír si kúsok striebra tajne odstrihol pre seba. Oveľa horšie však bolo, že Pejko musel kráľovi rátať od rána do večera stále dookola. Číslo kráľovských topánok, kráľovské zuby. Aj ako je kráľ, vynásobený kráľom, stále iba jeden kráľ. A vôbec najhoršie bolo, že Pejko aj ujo Florián nespeli z kráľovského zámku ani len vystrčiť nos.

„Kde je náš krásny slobodný život?“ vzdychal po týždni ujo Florián. „Pejko, vieš aké je z toho smutné moje floriánske srdce?“

A Pejko na to – klop, klop, klop. Vyrátal, že on má srdce trikrát smutnejšie.

„Tak rýchlo niečo vymysli, aby nás odtiaľto už zajtra kráľovsky vyhodili,“ povedal prešibaný ujo Florián.

A Pejko vymyslel.

„Môj minister kráľovského rátania,“ povedal na druhý deň ráno kráľ, len čo si zasadol na trón. „Aké číslo majú moje kráľovské topánky?“

A Pejko – klop, klop. Ako keby kráľ bol žil na veľmi cintľavej nohe, ktorá má iba malé číslo - dve!

„Odporná chyba! Odoberám ti vyznamenania!“ namrzol sa kráľ a Pejkovi vzal šnútku z kráľovských topánok.

„Koľko mi chýba kráľovských zubov?“

A Pejko – tridsaťkrát klop. Ako keby kráľ bol mal iba dva zuby.

„Strašne odporná chyba,“ vykrikoval kráľ. „Hneď mu odtrhnite briliantové podkovy.“ Potom sa postavil na trón a zvolal:

„Koľko je jeden kráľ krát jeden kráľ?“

A Pejko pokojne – klop, klop, klop. Ako keby v kráľovstve boli bývali štyria kráľi a nie iba jeden.

„Toto sa volá najodpornejšia chyba kráľovská,“ zúrilo kráľ. „Zato sa vyhadzuje zo zámku!“

Na to kráľovskí radcovia, ministri, tajomníci, pisári a nosiči kráľovských papierov Pejka a uja Floriána s veľkou radosťou vyhodili zo zámku.

No tí dvaja sa s ešte väčšou radosťou náhli nazad k domcu, k stajničke, k hruškám a k jabĺčkam. Slnko sa nad nimi gúľalo, škovránky im vyspevovali, zajace panáčikovali. Ujko Florián šťastne vyspevoval:

Nech si kráľ na tróne ráta číslo topánok!

Nám sa ráta, že sme voľní ako škovránok!

A Pejko k tomu šťastne klopkal kopýtkami: Klop, klop, klop!

Samotár

Podľa E. Staneva napísal MARTIN HARA J

Jednej jari sa na našej streche usídlil bocian – samotár. Vyzeral veľmi úboho. Bol starý a mal ošúchané perie. Neskôr som si ho prestal všímať. Upútal ma až na sklonku jesene. Na juh už odlietali krdle vtáctva a náš bocian sa tiež pridol k svojmu odlietajúcemu krdlu. Aké však bolo moje prekvapenie, keď som ho večer opäť našiel v hniezde. Asi som naňho príliš nechápavo hľadel, pretože otec pobadal moje rozpaky.

„Nevládaj,“ akoby mi odpovedal na moju nevyslovenú otázku.

„Čo s ním bude cez zimu?“ opýtal som sa.

Otec mlčal. Premýšľal.

Nasledujúce dni sme sa pokúšali získať bocianovu dôveru rôznymi maškrtami. Bocian si na nás začal zvykať. Onedlho už sebavedome vykráčoval po dvore. Držal sa pyšne, pohľadom ani nezavádil o ostatných zvieracích obyvateľov. Preto sme mu začali hovoriť Samotár. Zimu prežil v stodole a zdal sa veľmi spokojný. Keď však nastali teplejšie dni, vysedával v hniezde a túžobne pozeral do diaľky. Maškrtky, ktoré sme mu ponúkali, odmietal. Často odlietol do poľa.

„Chýbajú mu druhovia,“ poznamenal som.

„Cíti sa previniť,“ odvetil otec.

Ilustrovala
DAGMAR HLOŽEKOVÁ

Prekvapene som sa naňho pozrel:

„Ako to myslíš?“

„Bociany zachovávajú prísne pravidlá,“ povedal. „Vo svojom spoločenstve uznávajú len silné jedince. Samotár je už starý a slabý. Nemal silu odletieť s krdlom. Odpojil sa, tým sa previniť voči svojmu spoločenstvu.“

Popoludní som začul akési klepotanie na streche. Vyšiel som na dvor a zbadal som pri Samotárovi ďalšieho bociana. Energicky klepotal a Samotár mu odpovedal akosi nespoko, až ponížujúco. Cudzí bocian odletel a o chvíľu sa vrátil so svojimi druhmi. Zopárkrát obleteli hniezdo a pustili sa do Samotára. Zavolať som otca.

Otec prišiel a mlčky sa prizeral. Náš bocian pokorne prijímal údery svojich druhov, nepokúšal sa uniknúť svojmu osudu.

„Uteč, uteč!“ začal som naňho volať. Trochu vzlietol, no vtom ho jeden z bocianov zasiahol zobákom príliš silno. Náš Samotár padol na zem a už nevstal.

„Odporné vtáky,“ precedil som pomedzi zuby.

„Ich zákony sú prísne,“ krátko poznamenal otec. „Príroda je už raz taká.“

Samotára sme s lútosťou pochovávali a o jeho hniezdo sa delia noví obyvatelia.

VLADIMÍR FERKO

Sokoly a sokoliari

V našom seriáli o zamestnaniach slovenského ľudu sme sa už zastavili pri roľníkoch, baníkoch, mlynároch, furmanoch, zbojníkoch a hrnčiaroch. Dnes si pripomenieme – sokoliarov.

Sokolarstvo je starobylý spôsob lovu zveri pomocou vycvičených dravých vtákov. O jeho rozšírení v našej vlasti svedčia nielen mnohé dokumenty, ale i názvy dedín – Sokolníky, Sokolovce, Sokol, Sokolany, Sokolce, Jastrabie, Orlov... Každú jar v čase pučania bukov chlapi chodievali do hôr a sledili za sokolmi. Lapanie sokolov patrilo k povinnostiam poddanského ľudu. Prísne predpisy nakazovali, že poddaní všetky sokoly musia odovzdať vrchnosti. Pre seba mohli chytať len jastraby, krahulce a ostatné dravce.

Sokol predstavoval hodnotu. Dobře vycvičený sokol stál tisíce dukátov. Dravý, odvážny vták, symbol rýchlosti a bystrozrakosti zvyšoval lesk a slávu vte-

dajších hodnostárov a vládcov. Dávni sokoliari dobre poznali krásneho vtáka. Jeho zvyky, spôsob života. Keď po zásnubných sokolích letoch vystriehli, kde sokoly hniezdia, strážili miesto ako oko v hlave. Neraz sa stalo, že to isté hniezdo objavili dvaja, ba aj viacerí sokoliari, a oheň bol na streche. Koľko len zväd a škriepok, ale aj nožov medzi rebromi bolo pre sokolie hniezdo. Koľko len sporov o kus pustatiny, o skalisko na nej len preto, že na ňom hniezdil udatný vzácny vták. O týchto sokoliarských pravotách je množstvo dokladov v našich archívoch. Neraz pravotu musel rozsúdiť najvyšší sudca – kráľ, sám najväčší sokoliar.

**Sokolove oči, jastrabove krídla,
taže ma zaveďte, kde je moja milá.**

Sokolarstvo nebolo našou špecialitou. Od pradávnych čias bolo rozšírené na celom svete. V Mongolsku ešte stále arati (pastieri) používajú na lov orly – majestátne vtáky, ktoré dodnes vidno krúžiť nad hlavným mestom Ulánbátarom. Je známe, že počas mongolského vpádu do Európy v 13. storočí sokoliari a psiari patrili k elitným (najlepším) vojakom Džingischána a „tým podľahlo obyvateľstvo ako holubica dravému sokolovi“.

Kráľovské sokolarstvo tvorilo veľkú časť družiny kráľovského dvora. Práve tieto dvory boli najväčšími „spotrebiteľmi“ sokolov. Rakúsky cisár Ferdinand I. (1793–1875), priam tak ako jeho predchodcovia i následníci, stále pýtal sokoly. Viac rás sa so žiadosťou o dodanie vycvičených vtákov obrátil na nitrianskych pánov. A Balašovcom priamo nariadil, aby mu posielali čím viac sokolov z tých, čo hniezdia okolo novohradských vrchov, lebo práve tieto sokoly a nitrianske sokoly-rárohy boli medzi zncami najhľadanejšie.

Sokoly a sokolarstvo bolo po dlhé stáročia najvyššou módou. Bolo témou každodenných rozovorov i špekulácií. Množili sa chýry o zázračných sokoloch. O jednom sa tvrdilo, že „jedným vrhom dve divé husi chytil“. Sokoly vsutku neraz robili

◀ **Žiaci z lesníckej školy v Banskej Štiavnici vrátili do prírody mnoho poranených dravých vtákov a sov, ktoré získali od ochrancov prírody, lesníkov alebo z neoprávneného chovu.**

Sokoliar z čias
Veľkomoravskej
ríše.

**Sokole, biely vták, ty vysoko lietaš,
povedz mi novinu, čo v Bystrici slýchaš.**

**Poviem ti novinu, ale nebárs dobrú,
že tvojho milého do kasárne vedú.**

hotové divy. Veď nie nadarmo ich ľud vložil do mnohých piesní, nenadarmo sa hovorilo o jasnom sokolom zraku, jeho rýchlosti, o rýchlych sokolích krídlach.

Sokolčatá vybraté z hniezda alebo vyľahnuté pod kvočkou, sokoliari neskôr v prútenom koši vynies-

li na strom. Pred košom na kus dosky dávali sokolovi mäso. Sokolíky rýchlo rástli, a keď už vedeli vo vzduchu zavesovať krídlami, vracali sa na strom do koša-domova, ktorý im vymyslel prefikáný človek. Keď sa sokolíky začali vrhať na kurence, sokoliar vedel, že nastal čas výcviku. Namiesto koša vo vrcholci stromu – tmavá komora alebo sokolínec. Namiesto dosky s pravidelným mäsom – krutý hlad. Ale aj iné nepochopiteľnosti sa diali sokolíkom. Na nohách retiazka alebo motúz, na pazúroch guľky z tvrdého vosku, nohy sputnané v hološniach, krídla previazané stužkou, na hlave kožená čiapočka zakrývajúca oči.

Tma a hlad a nesloboda.

Tak človek donucoval kráľovského vtáka poslúchať. Zmenil ho na tvárlivého tvora, niektoré sokolie vlastnosti rozvíjal, iné potláčal. Sokoliarstvo bolo súčasťou zamestnaním a šťastím umením. Dobrým sokoliarom sa mohol stať iba človek, ktorý dobre poznal vtáky a prírodu.

Takto vystrojeného sokola si sokoliar kládli na ruku opatrenú dlhou koženou rukavicou, zvykali ho na nosenie. Až potom sa začal lovecký výcvik. Sokoliar sňal vtákovi čiapočku z očí a pred neho vyhodil holuba uviazaného na motúzku. Hladný sokol sa prirodzene za ním vrhol, a keď ho už-už dostihol, sokoliar motúz strhol späť. Ale čuduj sa, sokolská lietač, ten, čo ho hladom mučil, mu práve v tej chvíli podal náhradu za holuba – kúsok šťavnatého mäsa. Sokoliar popritom nezabudol používať signál, zvyčajne to bolo hlasité zvolanie „chyló“ alebo zacenganie či hvizd na píšťalke. V sokolej hlave sa tento chaos pomaly usporiadal. Sokol pochopil, veď je to inteligentný vták, že za korisťou môže letieť, že ju môže uloviť, ale na príslušný signál sa musí vrátiť na ruku sokoliara, kde ho čaká odmena. Zároveň s pokrokom vo výcviku sokolovi postupne odputnávali nohy a krídla, ba nastal aj čas, keď mu z pazúrov sňali guľky. Až potom prišla chvíľa, keď sokoliar prvý raz celkom odopne retiazku či remienok z nohy vtáka a on vzlietne za korisťou priam tak ako jeho vtáčí predkovia.

**Sedí sokol na javori,
preberá si drobné perí.**

Sokoly cvičili tou zverinou, ktorú mali loviť. Mohla to byť divá hus, divá kačica, volavka, žeriav, tetrov, jarabica, prepelica, bažant, ale i zajac.

Vynález strelných zbraní priniesol zánik sokoliarstva. Namiesto vtáka-dravca dostihla zver guľka či brok. Od polovice minulého storočia sokoliarstvo

Sokol
sťahovavý

už len živorilo a potom, „celky zakapalo“. V našej prítomnosti už jestvuje len športové sokoliarstvo. Čas, v ktorom žijeme, je (v súvisi so sokoliarstvom) poznačený prudkým úbytkom dravých vtákov. Niektoré druhy vymizli, hniezda iných treba chrániť (aj elektronicky) proti rôznym korisťníkom. Zopár nadšencov sa pokúša sokola sťahovavého vrátiť do slovenskej prírody.

Sokolie zvesti

Najstaršie umelecké zobrazenie s tematikou sokoliarstva je z čias Veľkej Moravy, z deviateho storočia. Je to strieborná plaketa s obrazom sokoliara. Sedí si ten náš dávny predok na tátošovi, na ruke mu sedí sokol – krásny vták.

Najväčšia suma, akú kedy u nás za „dobře vyučeného sokola“ zaplatili, bola 40 tisíc dukátov. Zaplatil ju biskup Hypolit v roku 1520.

Sokoliarstvu sa venovali aj ženy. Vdova po kráľovi Ludvíkovi I. v liste do Nitry napísala: „*V minulých rokoch ste mi posielali sokoly z okolia Nitry, lebo sokol stadiaľ je najprednejší a vysoko vyletuje. Keby ste mali aj inakších vyučených vtákov, aj z tých by som rada...*“

Kráľ Maximilián roku 1364 pýtal od nitrianskeho biskupa „pofovňých vtákov, sokolov aj inakších pofovňíkov z rodu jastrabov, ktoré majú belasé nohy“.

Výcvik sokolov bol veľmi intenzívny. Trval dva až tri mesiace. Výcvik chytených dospelých sokolov trval ešte dlhšie. Sokoly chytávali na holuba naretého lepom z imela.

V súčasnom sokoliarstve sa najviac využíva jastrab veľký.

Sokolia rodina je početná, veď v nej poznáme sokola bielopazúrového, kobcovitého, kobca, lastovičiara, myšiara (pustovku), sokola rároha, sokola sťahovavého a tmavého.

Názov Sokol mali dva literárne časopisy. Prvý vychádzal v rokoch 1860–1861 v Banskej Štiavnici, redigoval ho náš slávny rozprávkár Pavol Dobšinský. Druhý vychádzal v rokoch 1862–1869 spočiatku v Pešti, potom v Skalici.

Peknú knihu o mladom sokoliarovi napísal Jozef Cíger Hronský. Čítali ste ju? Volá sa Sokoliar Tomáš.

Zaľeť, sokol, biely vták

**Zaľeť, sokol, biely vták,
ku môjmu milému,
pozdravuj ho na stokrát,
povedz tíško jemu.**

**Aby prišiel večer k nám,
že ho pekne prosím,
že ho veľmi rada mám,
že ho v srdci nosím.**

Sokoly v prísloviach a porekadlách

Keď sokol opýchne, vrana ho oškľbne.

Zamenila si sokola za páva.

Čaká ako sokol na poddymník.

◀ **Mladý lesník so svojim zverencom**
Foto L. Erdziak

Padáčky z neba

Jozef Bily

Prečo

Prečo tráva voňavá
v noci zmokne na lúke?
Lebo lúka nemáva
nikdy daždnik poruke.

Jozef Bily

Mesiac

Hľadá z nočnej oblohy,
plní strážne úlohy.
Zaspí iba zriedkakedy,
preto býva taký bledý.

Jozef Bily

Pruhovaný nápad

Vezmem rybku, dínom-dánom,
oblečiem ju do trička.
Pekné pruhy spravím na ňom
a bude z nej plavčička.

Jozef Bily

Straka lapotačka

Jedna straka z Nedožier
naučiť sa nevie er.
V Nedožeroch neprestajne
ozýva sa lapotanie.

Jozef Bily

Tajomstvo

Oštep nie je pre deti,
nech ním hádžu atléti.
Prezradím ti pošepky:
Pre deti sú oštiepky!

Ilustrovala
OEGA BAJUSOVÁ

Gabriela Chmelíková

Šikmá veža v Banskej Bystrici

Na šikmej veži
čas šikmo beží.
Šikmo ju pohladí
aj vánok svieži.

Tá veža krivá
krivo sa díva,
akoby vypila
krivý džbán piva.

Od rovných hradieb
vždy trochu bočí.
Číňankou nie je,
má šikmé oči.

Pri šikmej veži
šikmý sneh sneží.
Šikmý deň môžu v nej
holuby prežiť.

Gabriela Chmelíková

Sneží

Padajú biele hviezdy na zem
maličké ako halušky.
Kto ich z tej výšky dolu hádže?
Tichučko, ticho, pošušky.

Skackajú padáčky z neba
a pristávajú do polí,
bielučkých ako krajec chleba
keď nám ho mama posolí.

Gabriela Chmelíková

Bratislavský hrad

Kto by nemal rád
Bratislavský hrad!
Najmä tí, čo do vôle
posedia si pri stole.
No trocha ich zarmúti,
že niet jedla po chuti
keď kastelán oznámi:
"Stôl je hore nohami!"

Malovaná písanka

... Vláda , bohyne zimy, sa chýlila ku koncu. Nastal môj čas, nasmiała sa , mladučká bohyňa jari. Od jej veselého smiechu popraskal v riečkach ľad, na sa objavili prvé . Nad roľami našvitoril veselú pieseň o jari. „Kto to ruší môj pokoj?!“ vykrikla sa vzniesol vyššie, ale ho rasiakla svojím mravivým dychom. vzala do dlani a priložila si ho k lícu. Malíčkí znova začalo biť. „Za- hubím aj teba!“ skríkla na a nad celým krajom rozpuťala metelicu. „Umieram,“ našeptala . Vtedy po-

zbieral posledné sily, vzlietol na oblohu a na-
prosil o pomoc. Na jeho žalostný spev povy-
behúvali z chalúp a
schytili a podho s ňou do . V
somy okamihu spoxa čiernych vy-
kuklo a všetkých objalo svojimi hrejí-
vými lúčmi. Vláda sa skončila, želo
prevzala bohyňa jari .

NAPÍŠAL: MILAN HUDEC

NAMAĽOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

mládenec
divčička
potok

Pinky Bum

Neviem, čo sa to stalo s Pinky Bumom, ale na staré kolená sa zbláznil. Predstavte si – začal čítať noviny. Dospelý človek a taká po-chabosť. Dá sa to vysvetliť iba tak, že ho akosi... ehm... postihlo dospelácke spochabenie zmyslov. Ale to by ešte nič nebolo – on v tých novinách vyhľadával ho-ro-sko-py. Ale ani to ešte nie je všetko! Horoskopy číta kadekto. Pinky Bum tým horoskopom aj veril! Vravím: kompletne sa zbláznil!

Ráno, len čo bol schopný postaviť sa na nohy, ešte nalačno uháňal k novinovému stánku. Vybral si noviny, kúpil si noviny, zaplatil noviny, roztvoril noviny, prelistoval noviny. Našiel rubriku Horoskop na každý deň a čítal:

„Dnešný deň bude pre vás mimoriadne úspešný. Všetko, čoho sa chytíte, sa skončí dobre. Ráno, predpoludním, na obed, podvečer a večer hrozia menšie nepríjemnosti, ale inak prežijete jeden z najkrajších dní tohto týždňa.“

„Tak to už hej!“ zvolal Pinky Bum. „Hneď sa do toho pustím! Nič nemôžem pokaziť, všetko sa mi musí podariť. Veď to píšu v novinách!“

Pinky Bum vykročil z bytu. Bum – výťah bol pokazený! To však Pinkymu Bumovi nemohlo pokaziť náladu, pretože aj tak sa vždy šmykal po zábradlí. Keď sa blížil k prízemiu, zrazil suseda Baláža. Sused Baláž bol na podobné vylomeniny mimoriadne háklivý.

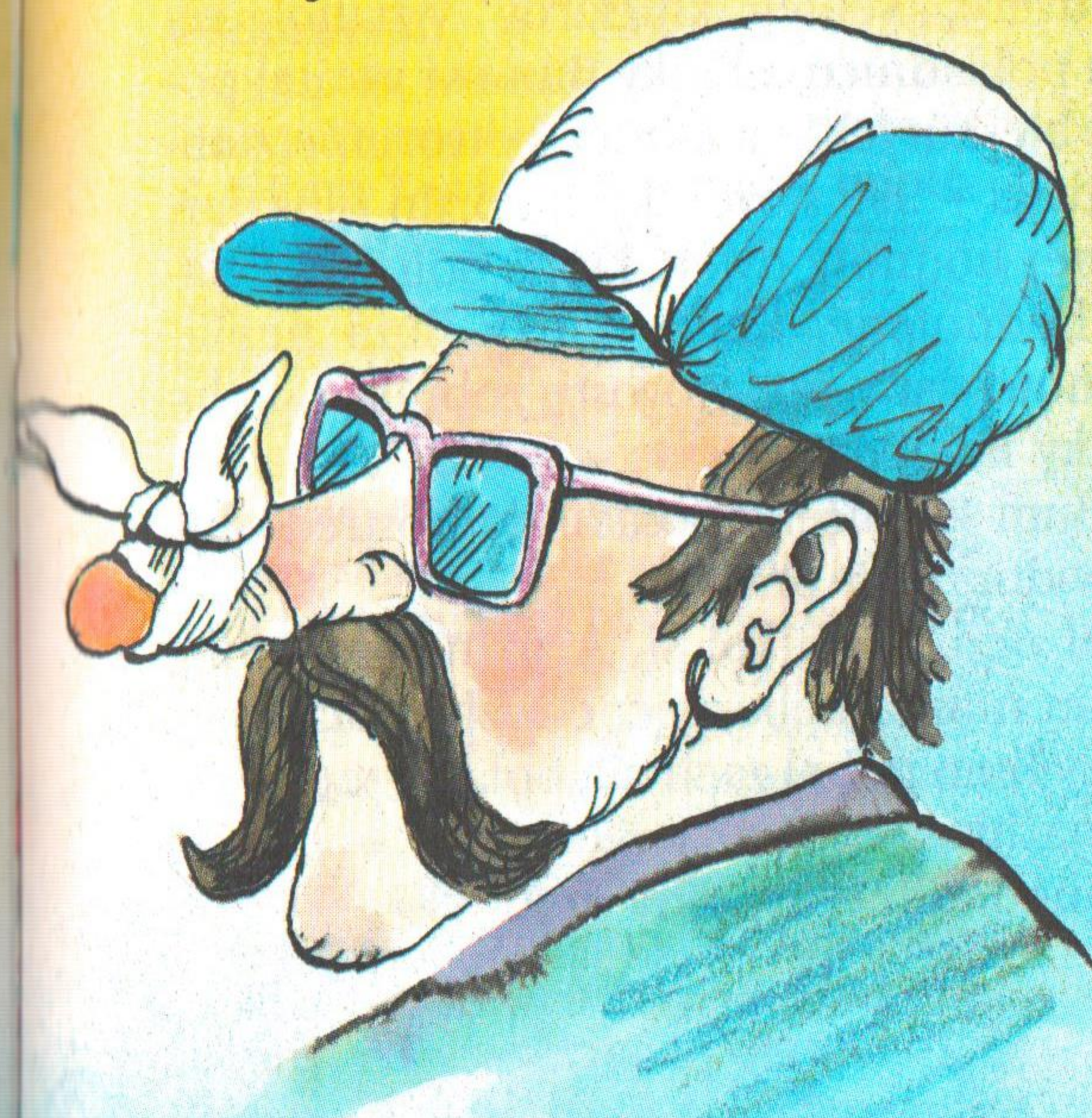
„Vy vandal!“ zakričal silným hlasom a vzápätí plynule prešiel do tykania: „Ty darebák! Ty ozembuch! Ty... ty nula!“

a horoskopy

Píše DANIEL HEVIER

Ilustruje PETER CPIN

lahnúť na ich ochranu pred rozzúrenou ženskou, a preto opustil miesto činu. Nos mu iba neochotne púšťal farbu a Pinky Bum bol predmetom posmechu.

„Pozrite na toho nosorožca!“ ozývali sa výkriky obdivu. „Ten si musel dať poriadne do nosa! Asi vyhral v športke!“

„To by nebol zlý nápad! Kúpiť si nejaký zreb!“ navrhol sám sebe Pinky Bum, ale potom si povedal: „Pri dnešnej smole by tam stálo: Nie lenže ste nič nevyhrali, ale budete musieť zaplatiť poplatok tisíc korún!“

Medzitým sa za Pinkym Bumom zakrádali dvaja policajti, tí, ktorých nebolo pred chvíľou. Pinky Bum im bol podozrivý tým, že bol absolútne mimo podozrenia. A potom ten červený nos...

„Občan, fukňte nám sem!“ povedal policajt č. 1. „Ale nie, ja policajtov nebijem!“ ohradil sa Pinky Bum.

„Ak ihnet neuposluchnete, tak vám fuknem ja!“ povedal policajt č. 2. Otrčil Pinkymu Bumovi fúkačím balónikom, ktorým sa kontrolujú vodiči, či si pred jazdou nedali pivo.

„Ale veď ja nie som šofér!“ namietol Pinky Bum.

„Ste účastník dopravy alebo nye?“ spýtala sa Jednotka.

„No tak,“ dodala Dvojka. „Fúkajte!“ Pinky Bum nadul líca a zafúkol. Alebo v ňom

bolo toľko zlosti, alebo bol ten balónik taký ne-
kvalitný – praskol.

„Chlape, ved vy ste nám znyčyl dôkazový kor-
pus delikventy!“ dôverne mu tykali polycajty
– pardón, policajti.

„Donesiem leukoplast,“ ponúkol sa Pinky
Bum a pre istotu sa rozbehol domov..

Ani hádam netreba hovoriť, že na prízemí
opäť narazil na suseda Baláza. Teraz doslovne.

Ako bol v tej rýchlosti, vysadol na zábradlie
a vyviezol sa po ňom hore.

Vo dverách bolo zasunutých niekoľko papie-
rikov: upomienka z požičovne vtákov, aby Pin-
ky Bum vrátil požičaného kanárika, nedoplatok
za studenú vodu, telegram s jediným slovom
PRÍDEM, telegram s druhým jediným slovom
NEPRÍDEM, pričom Pinky Bum nevedel, ktorý
telegram prišiel skôr a kto to vôbec má prísť ale-
bo neprísť, jeden anonymný list podpísaný me-

nom František Holánik, predvolanie na daňový
úrad za neplatenie daní za rybičky v akváriu, od-
kaz od domovníka: Bum, vypracte konečne
kumbál!, niekoľko reklám na veci, ktoré Pinky
Bum vonkoncom nepotreboval..

Pinky Bum chcel otvoriť dvere, ale zistil, že
kľúč je znútra.

KŠC – kľúčová služba činžiaková – prišla po-
hotovo – už o štyri hodiny. Dve hodiny sa Pin-
kymu Bumovi vlamovali do bytu. Keď konečne
otvorili dvere, veliteľ kľučiarov vytiahol re-
gistračnú pokladnicu a Pinky Bumovi vyrátal po-
platok za bleskurýchle a ľahučké otvorenie zam-
knutých dvier – 999 slovenských korún plus daň
z pradávnej hodnoty dvier, ktoré boli teraz na-
čisto znehodnotené. Keďže Pinky Bum nemal
dotyčnú hotovosť v pohotovosti, zobrali mu vla-
mači všetky kompóty.

Pinky Bum sa zničene posadil doprostred obý-
vačky a podoprel si bradu.

„To bol deň,“ odľúkol si. A to nemal robiť.
Lampa nad ním sa nebezpečne rozhojďala a ke-
by ju Pinky Bum nebol zachytil, bola by mu býva-
la padla na hlavu.

A že mimoriadne úspešný deň!

Krížovka Slniečkarka

Ilustroval
PETER C PIN

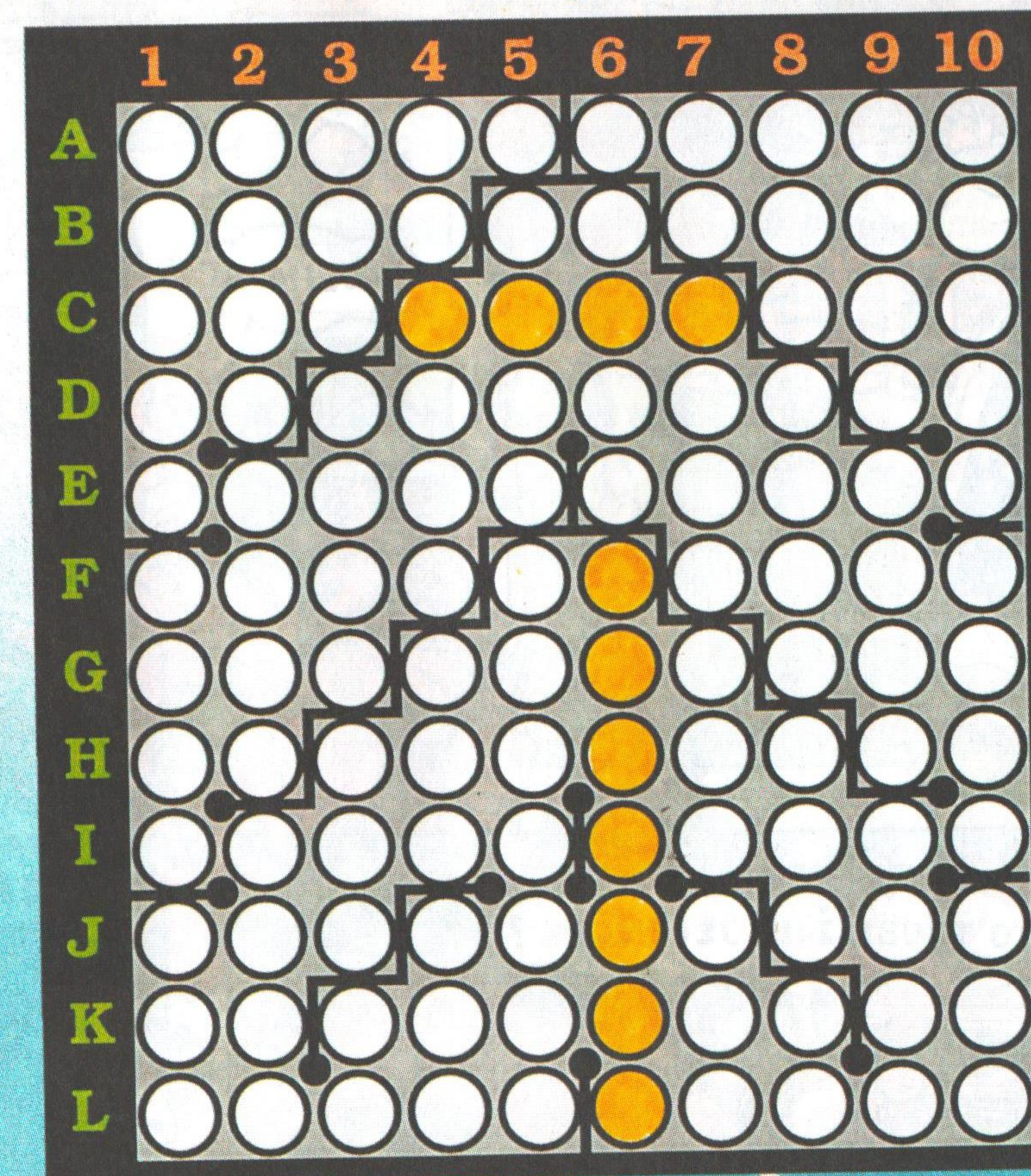
Spisovateľ, ktorého máte uhádnuť vo Veľkej
literárnej súťaži, nenapísal veľa kníh pre deti. Aby
sme vám teda pomohli, uložili sme jeho meno
do tajničky našej krížovky. Ak ju správne vylúštite,
dozviete sa, kto napísal vynikajúcu knihu Mesiac
nad Prostredným hrotom.

Vodorovne: A. Školská budova
– okno. B. Morský vták (alka) – za-
čiatky Dunajskej Stredy – pretože.
C. Meno Teofila – začiatok tajnič-
ky – cestovný preukaz do zahrani-
čia. D. ŠPZ okresu Komárno – po-
loženie, postavenie – čínske chlap-
čenské meno (Li). – E. Spojka – po-
náral. – F. Údery – skratka Ondreja
a Karola – silný povraz. G. Hmyz po-
dobný včele – tvar slovesa „zbalit“
– hlboký mužský hlas. H. Ukazova-
cie zámeno stredného rodu – tvar
slovesa „zaspať“ – Mladé letá. I. Ne-
jako, dajako – tvar slovesa „opiť“.
J. Pracuj – vlastnili – časť zápasu
v tenise (set). K. Opica – časť hfa-
diska nad prízemím v divadle alebo
v kine – polovica tety. L. Vták po-
dobný vrane – dospelý Antonko.

Zvisle: 1. Kus látky na prikrývanie
hlavy – vojenský útvar – dvanásť me-
siacov. 2. Listnatý strom – povraz
zakončený slučkou na chytanie do-
bytka – hromada. 3. Sídlo zraku
– bublinovitá vrstva na tekutine – kr-
mivo pre vtáky – začiatky bratis-
lavských vinohradov. 4. Popevok
– pretekárske sane s kormidlom (bo-
by) – znova, zasa – semeno dozrie-
vajúce v makovici. 5. Kanón – tvar
slovesa „obsiať“. 6. Nula – zviera
s chobotom – dokončenie tajnič-
ky. 7. ŠPZ okresu Bratislava – zo-
hol – polap, chyť – elektricky nabitá
častica atómu (ión). 8. Lepidlo
– obyvateľ Arábie – preš – začiatky
Nízkych Tatier. 9. Obalenie – na iné
miesto, inde – čiastka roka. 10. Žal
– kameň na ostrenie kosa (osla)
– ukazovacie zámeno.

Pomôcka: Menej známe výrazy sú
uvedené v zátvorkách.

(PŠ)

POVEŠŤ

HRÁDOCKOM BIELOM DIEVČATI

Stará liptovská povesť rozpráva, že neďaleko Liptovského Hrádku žila krásna dievčina. Raz pri potulke horou našla opustené jelenča. Vzala si ho domov, nakrmila ho, takže zvieratko zostalo pri nej, aj keď vyrástlo.

Odvtedy za hlbokých letných nocí vznáša sa nad vodami Váhu dievčina zahalená do snehobieleho závoja a hľadá svojho milého. Len čo zasvieti mesiac, zamieri k brehu, kde ju čakáva jej verný jelen, a rozplynie sa v bielom opare.

Napísal MILAN HUDEC

Katarínka - motýlik

Ilustrovala

KATARÍNA ŠEVELLOVÁ

Bolo raz jedno dievčatko, ktoré sa chcelo stať motýlikom. Prečo práve motýlikom? Nuž, niektoré dievčatká sú také... Hocikedy si vymyslia niečo motýlie... Napríklad kučeravé tykadielka nad svoje čielko. Alebo aj okolo celej hlavy! Že sú to len obyčajné dievčenské vlásky? Nie! Sú to motýlie tykadielka! Aj do dažďovej kvapky, ktorá steká po obloku, sa niektoré dievčatká pozerajú pozornejšie ako iní...

Katarínka sa chcela stať motýlom. Modrým.

„Ale ako to spraviť?“ rozmýšľala, keď jej mamička zapínala na chrbte modré šaty. „Som celkom iná ako motýl,“ pozerala sa do zrkadla, keď ju mamička česala.

„Možno, že krídelká rastú z modrých gombičiek,“ usmiala sa Katarínka do zrkadla na svoje modré šaty.

A vtedy zbadala, že v zrkadle vidí len seba! Ako to, že okolo nej nie sú aj mamičkine ruky?! Veď Katarínka bez mamičkiných rúk ešte ne-

vie stáť! Ani chodiť ešte nevie sama! Nie je už bábätko, to nie, ale ešte nie je ani stojace, ba ani chodiace dievčatko. Katarínka zamávala rukami a pocítila, ako ju na chrbte poštekli gombičky.

„Určite mi začínajú rásť krídla,“ pomyslela si Katarínka a zas sa zahľadela do zrkadla. Ale krídla rásť nevidela. V zrkadle videla iba seba a za sebou otvorené okno. Do izby vletel modrý motýl.

„Hej, motýlik!“ zakývala naň Katarínka a capla rukami na zem. Keď sa Katarínka držala rukami zeme, nebála sa, že spadne. S rukami na zemi vedela aj chodiť.

„Ako sa stanem motýlikom?“ spýtala sa Katarínka modrého motýla.

„A prečo sa chceš stať motýlikom? Veď si pekné dievčatko,“ zatrepotal modrý motýlik krídelkami.

„Chcela by som letať po kvetoch. Tak ako vieš ty.“

„Je to ľahké,“ povedal motýlik a rozprestrel krídelká. Potom ich zase spojil. A potom zas rozprestrel. „Vidíš?“ spýtal sa. „A teraz ty.“

„Ale ja nemám krídelká,“ pokrčila plecami Katarínka.

„Motýliky majú krídelká a dievčatká rúčky,“ usmial sa motýlik.

„Tak?“ zamávala Katarínka rúčkami.

„Tak,“ zamával motýlik krídelkami.

„A teraz poletíme?“ spýtala sa Katarínka.

„Poletíme,“ povedal motýlik a vzniesol sa k obloku.

„Počkej ma!“ volala za ním Katarínka.

„Leť rýchlejšie!“ zavolal na ňu motýlik.

A Katarínka letela... Preletela cez otvorený oblok, no pod oblkom nebola ani ulica, ani asfaltový chodník ako inokedy, ale zelená lúka plná bielych margarétok!

„Hop-hop-hop...“ skackala Katarínka z margarátky na margarátku.

„Hop-hop-hop...“ skackal motýlik z margarátky na margarátku.

„Som motýlik! Som naozajstný motýlik!“ tešila sa Katarínka. A vtedy si spomenula na mamičku. „Ukážem jej krídelká!“ Ale kde je oblok, z ktorého Katarínka vyletela?

Pozrela sa nad seba... Tam je! Visí medzi lúkou a slnkom! Presne uprostred oblohy! A mamička sa z neho vykláňa a volá:

„Katarínka, kde si?“

„Tu som,“ vykričala Katarínka a zamierila k obloku.

Uprostred izby stála mamička a bezradne sa pozerala okolo seba. „Kde sa mi to moje dievčatko len mohlo skryť?“ nazerala pod stôl aj pod stoličky. Ale Katarínku nemohla nájsť.

„No toto,“ splasla mamička rukami, keď zbadala Katarínku zamotanú do záclony. Držala sa jej a stála!

„To je ale prekvapenie!“ usmiala sa mamička. „Veď ty už vieš stáť! Poď. Poď... Naučíme sa aj chodiť...“ natiahla mamička ruky ku Katarínke.

Katarínka vedela, že tam, kde sú mamičkine ruky, tam je dobre. Ale ruky boli tentoraz ďaleko.

„Veď je to celkom ľahké,“

začula šepot modrého motýlika. Kde je? Katarínka sa poobzerala, pustila sa záclony a – bum! – spadla.

Mamičkine ruky ju objali. No len čo sa jej ruky dotkli, zasa sa vzdialili.

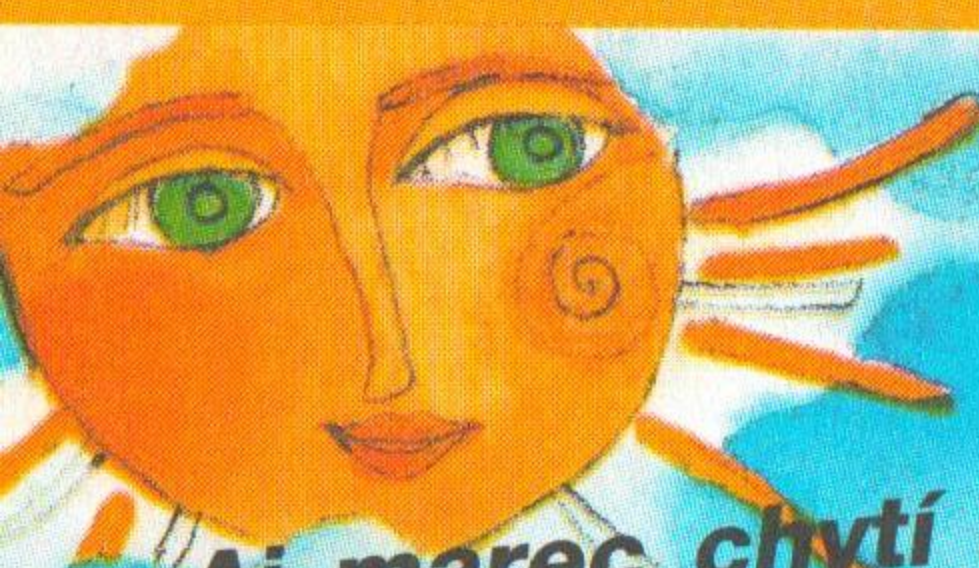
„Poď, Katarínka... Poď!“ nahaňovala k nej mamička ruky. A vtedy uvidela Katarínka na mamičkinej tvári niečo, čo nevidela nikdy predtým! Uvidela, že mamička má oči celkom, celkom modré! Ako dva modré motýliky!

A motýliky v mamičkiných modrých očiach rozprestrel krídelká – a potom ich zas spojili. „Takto, Katarínka, takto...“ vraveli Katarínke mamičkine modré oči. A Katarínka rozprestrela rúčky.

Pohla aj nôžkami a – rozbehla sa! Bežala rovno do mamičkiných očí! K mamičkiným modrým motýlikom.

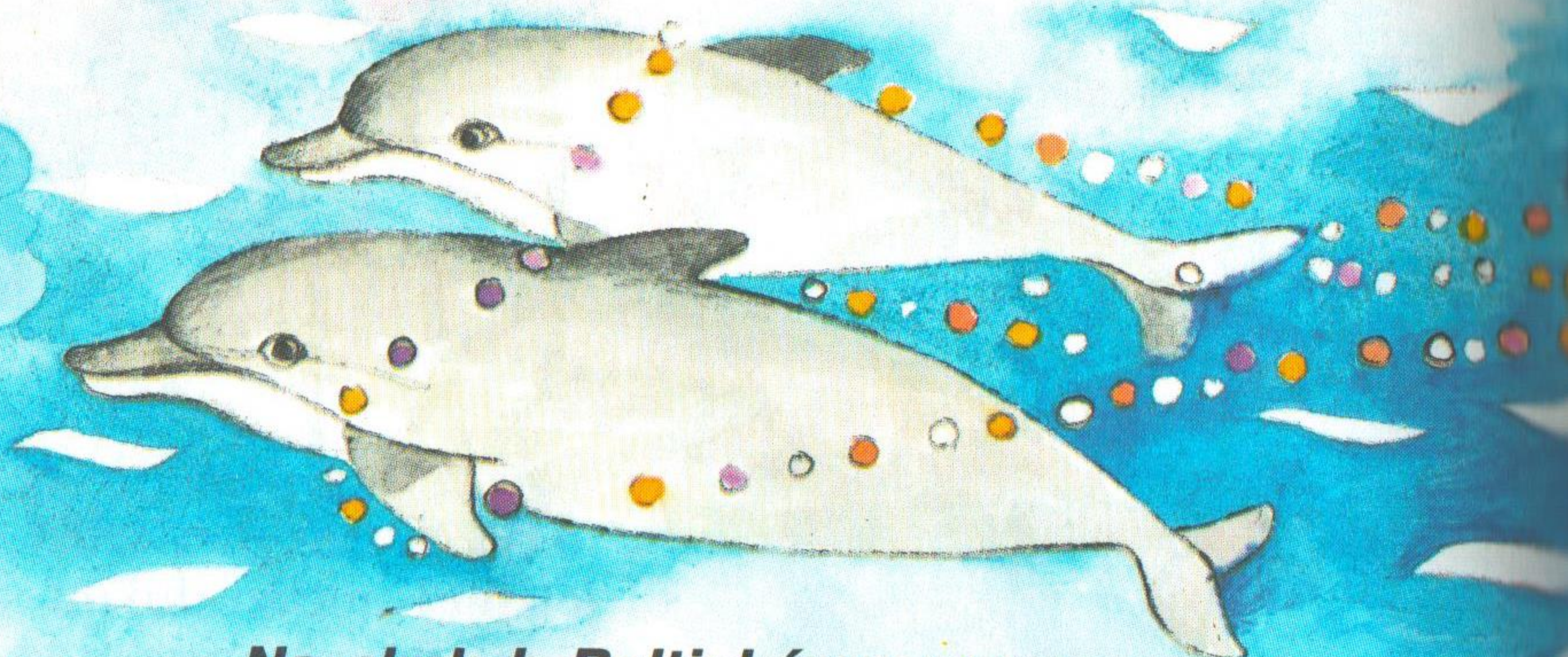
A odvtedy zostala Katarínka v mamičkiných očiach už navždy motýlikom. Aj teraz. Katka už dávno vyrástla, no mamička jej hocikedy povie: „Tak čo, motýlik? Kde si mi zasa lietala?“

Aj marec chytí za palec

▲ Marec je hádam najťažobnejšie očakávaný mesiac. Pribúda slnečných, teplých dní a spod snehu smelšie vystupuje hnedá oráčina. Prv než vypučia listy na konároch, rozkvitnú kvety na drienoch, lieskach, jelšiac aj na vrbach. Vykuknú snežienky, fialky, šafrany, podbele a blyskáče jarné. Vtáky z teplých krajín prilietajú. Zimní spáči sa prebúdzajú a hľadajú niečo pod zub. Aj príroda sa prebúdzá. Jar prebrala vládu po zime.

Na skok k Baltickému moru

▲ Za dávnych čias vládkyňa Baltického mora Jurata žila v nádhernom podmorskom paláci z jantáru, zlata a perál. Obklopená krásou a vernými vílami by možno bola žila aj podnes, keby sa nebola zahľadela do mladého rybára. Noc čo noc sa za ním plavila na lastúre ťahanej delfínmi, kým sa o tom nedozvedel jej otec. Ten vo veľkom hneve zoslal na more hromy a blesky, ktoré krásnu Juratu zahubili a jej podmorský palác rozmetali na kúsky. Vody Baltického mora vraj podnes vyplávajú na breh kúsky jantárového paláca.

Povešť je pekná, ale vieme, že medovožltý jantár nie sú ani slzy mora, ani skamenený plač vtákov, ako sa o tom písalo v starých knihách. Hoci je to polodrahokam, nie je to kameň, ale skamenená živica pravekých stromov. Ako sa dostala do mora?

Pred päťdesiatimi miliónmi rokov na severe rástli subtropické lesy s množstvom borovíc. Pri najmenšom poranení z nich vytekala živica. Kvapka často dopadla na muchu, mravca, osu, pavúka alebo na kúsky ihličia. Tie tam zostali zakliate podnes. Keď lesy neskôr zalia- lo more, živica skamenela a premenila sa na jantár.

Možno aj vaša mamička nosí náhrdelník alebo prívesok z tohto krásneho „živého kameňa“.

Poslovia jari

▲ Vedeli ste, že zároveň so škovránkom z teplej Afriky prilietajú aj trasochovej? Perie má sivasté, miestami čierne. Nápadné sú jeho biele líca, čelo a dva pásiky na okraji chvosta. Keď sa pri vode na kameňoch objavajú ospalivé muchy, už sú tu. Skokom sa vrhnú na muchu a pritom potriasajú chvostom. Niekedy prilietajú už vo februári. Často vidáme celé krdličky poletovať nad potokom a cupkať po ľade. Človeka sa neboja. Veď voľakedy boli spoločníkmi oráčov. Prilietajú celkom blízko, zvedavo si nás obzerajú, pohupujú sa a pritom potriasajú chvostom. Dobrý deň, už tu máme jar!

Na svätého Gregora idú ľady do mora

▲ Učiteľské platy boli voľakedy malé, ba ešte menšie. Preto sa na dedinách dlhé roky na Gregora (12. 3.) zachoval takýto zvyk:

Hneď ráno učiteľ poslal najlepších žiakov, ktorí sa vedeli slušne správať a boli dosť silní, po domoch. Rodičia žiakov im do košov kladli slaninu, múku, fazuľu a vajčička. Takto priliešovali chudobnému učiteľovi. Chlapci mali červené šablíčky vystružované z dreva a vyzdobené farebnými stužkami. Pri dome, v ktorom mali žiaka, sa zastavili a recitovali:

*Vyslani sme žiaci od pána rektora,
vyberať darčeky dneska na Gregora.*

Keď bol pán rektor dobrým učiteľom, žiaci priniesli plné koše a pani rektorka mala z čoho variť.

Prasiatka v pyžame

▲ Marec je mesiac diviáčich krstín. V dobrom úkryte v húštine diviáčice privedú na svet tri až osem diviáčikov v pásikavých „pyžamkách“. Malé kvičiatka majú tmavohnedú srst. V lete už po nej nezostane ani stopa. Hoci diviaky nevedia rátať, vždy, keď sa urodí veľa žaluďov a bukvic, narodí sa aj veľa prasiatok. Keď však poľovník stretne diviáčicu, okolo ktorej sa tmolí viac ako osem malých, vie, že sú to sirôtky, o ktoré sa postarala. Len čo sa diviáčice oprasia, združujú sa do čried, v ktorých spoločne vychovávajú svoje deti. Čím je črieda väčšia, tým sú mláďatá bezpečnejšie. Keď mama začuje alebo zacíti nepriateľa, varovne zaľučí a to je signál prasiatkam, že je koniec hrám a kvičaniu. Nahrčia sa k sebe, staršie diviáčiky ich obkolesia a bojovné diviáčice s naježenou srstou na chrbte vyrazia do útoku. Keď sa strachujú o svoje mláďatá, trúfnu si aj na človeka.

Posledné slová, ktoré Ježiš vyriekol na kríži, boli: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha.“

Po tomto výkriku sa z hĺbín zeme ozvalo mohutné dunenie, hneď nato sa zem zatrasla tak, že pukali skaly, hroby sa otvárali a mnohé telá zosnulých vstali z mŕtvych a ukázali sa na smrť vydeseným ľuďom. No Židia len čo sa spamätali, požiadali Piláta, aby dal ukrižovaným polámať nohy a sňať ich z kríža, aby na ňom neostali aj v sobotu, v ich sviatočný deň. Rímsky prokurátor súhlasil, a tak vojaci urýchlili smrť jednému i druhému lotrovi. Keď však podišli k Ježišovi a uvideli, že je mŕtvy, nechali mu nohy na pokoji. Len jeden z nich vzal kopiju a prepichol mu bok. Z rany vytryskla krv a voda.

Kým sa toto dialo na Golgote, pred Piláta predstúpil člen najvyššej židovskej rady, Jozef z Arimatie, ktorý uveril v Ježišovu zvesť o Božom kráľovstve.

„Pane,“ uklonil sa mu, „dovoľ mi pochovať telo ukrižovaného Ježiša z Nazareta.“

Pilát blahosklonne prikývol.

Židovský hodnostár sa poďakoval a zamieril na Golgotu. Medzitým s tým istým úmyslom došiel na miesto ukrižovania aj ďalší člen židovskej veľrady a tajný Ježišov vyznávač Nikodém, ktorý bol kedysi uňho v noci.

Obaja muži sňali Ježišovo telo z kríža, a kým rozprestrelí plachtu, v ktorej ho chceli odniesť, uložili ho do náručia Ježišovej matky. Potom ho vzali a nasledovaní Ježišovou matkou, Máriou Magdalénou a matkou Zebedejových synov zamierili do blízkej záhrady, kde mal Jozef z Arimatie pripravený v skale vytesaný hrob. Tam ženy umyli Ježišovo zakrvavené telo, natreli ho vonnými masťami, ktoré priniesol Nikodém, a neprestajne plačúc, zavinuli ho do plachty. Jozef a Nikodém potom zaspievali pohrebný žalm a telo uložili do kamennej hrobky. Keď ju uzavreli veľkým okrúhlym kameňom, potichu odišli.

Ženy pri hrobe zostali. Kľakli si a začali sa modliť. Po čase ich však zmohla únava, a tak

na smrť unavené z hrozného dňa vstali a pobrali sa domov.

Na druhý deň sa prijatia u Piláta dožadovali židovskí veľkňazi a zákonníci.

„Čo tí tu ešte chcú?“ zamračil sa rímsky prokurátor.

Pobočník pomrvil plecami.

„Je to vraj naliehavé.“

Pilát nie príliš ochotne prikývol.

„Pane,“ uklonili sa židovskí hodnostári, len čo sa ocitli pred rímskym prokurátorom, „rozpamätali sme sa, že ten rúhač riekol, kým ešte žil: ‚Po troch dňoch vstanem z mŕtvych.‘“

Pilát sa začudoval.

„Nechápem, prečo mi to hovoríte.“

„Pretože chceme, aby si jeho hrob dal strážiť,“ odvetili mu Židia a na Pilátov spýtavý pohľad dodali: „Mohlo by sa totiž stať, že jeho učeníci telo vezmú, potajme ho niekde pochovejú, no ľudu povedia: ‚Vstal z mŕtvych!‘“

Pilát podráždene odsekol:

„Máte stráže, choďte a strážte si ho!“

A tak Židia šli a hrobku zabezpečili tým, že kameň zapečatili a postavili k nemu stráž.

Na úsvite prvého dňa nového týždňa však nastalo veľké zemetrasenie. Vtedy z neba ako ohnivý blesk zostúpil anjel Pánov, pristúpil k hrobu a odvalil z neho kameň. Strážcovia, ktorí to videli, sa hrozne preľakli a ostali ako mŕtvi.

V rannom brieždení toho istého dňa sa k Ježišovmu hrobu pobrali Mária Magdaléna, Mária Jakubova a Salomé. Keď došli k nemu, zostali ohromene stáť. Kameň z hrobu bol odvalený, no pre šero nebolo vidieť dovnútra.

„Čo sa tu stalo?“ prekvapene pozrela jedna na druhú a nazreli do hrobky. Hrob bol prázdny, len vpredu sedel akýsi mládenec v žiarivo bielom rúchu.

Ženy sa preľakli.

„Hľadáte Ježiša Nazaretského, toho ukrižovaného?“ spýtal sa ich mládenec.

Ženy prikývli.

„Vstal, niet ho tu!“ riekol mládenec. „Vy teraz choďte k jeho učeníkom a povedzte im, že ho čoskoro uvidia v Galilei.“

Vstal z mŕtvych!

Žien sa zmocnil strach a radosť zároveň. Zvrtili sa a rozbehli sa preč. Jedna z nich, Mária Magdaléna, však po pár krokoch zastala, aby sa presvedčila, či všetko to, čo pred chvíľou videla, nebolo iba marivo. A vtedy medzi kríkmi, lemujúcimi z oboch strán chodník, zazrela akéhosi muža.

„Žena, prečo plačeš? Koho hľadáš?“ spýtal sa jej muž a pristúpil k nej.

Mária Magdaléna mala od slz zastretý zrak, a tak si myslela, že je to záhradník.

„Hľadám svojho pána, ktorého ktosi odniesol z hrobu,“ odvetila. „Ak si to bol ty, povedz, kam si ho uložil, a ja si ho vezmem.“

„Mária!“ nežným hlasom na to povedal neznámy.

Mária Magdaléna s úžasom pozrela na muža a vykrikla:

„Rabbuni! Učiteľ!“

A padla na zem, aby mu objala nohy. Ježiš jej však riekol:

„Nezdržuj ma, lebo som ešte nevystúpil k svojmu Otcovi, ale choď k mojim bratom a povedz im: Vystupujem k svojmu a vášmu Otcovi, k svojmu a vášmu Bohu.“

Nato sa obrátil a zmizol v rannej hmle.

Mária Magdaléna ešte chvíľu ohromene hľadela za ním, potom vstala a rozbehla sa za učeníkmi.

„Videla som Pána!“ zvolala, len čo sa ocitla medzi nimi. „Vstal z mŕtvych!“

Medzitým strážcovia hrobu precitli, a keď

zbadali, že je prázdny, pobrali sa za židovskými veľkňazmi.

„To nie je možné!“ zbledol Kajfáš, keď mu strážcovia rozpovedali, čo sa stalo. „Všetko ste si to vymysleli!“

„Prisaháme, že sme ti povedali pravdu!“ trvali strážcovia na svojom.

Vtedy najvyšší židovský kňaz zavolať židovských starších a po porade s nimi povedal strážcom:

„Keď sa vás odteraz niekto bude pýtať, čo sa vlastne s mŕtvym Ježišom stalo, poviete: V noci prišli jeho učeníci a kým sme spali, ukradli ho.“

Nato otvoril pokladnicu a vybral z nej veľký mešec.

„Nikto na svete sa nesmie dozvedieť, že vstal z mŕtvych. Rozumiete?!“ povedal hlasom, v ktorom bola ukrytá zlovestná vyhrážka.

Vojaci si peniaze vzali a hovorili tak, ako im veľkňaz a židovskí starší prikázali.

Ich slovám Židia uverili a veria až do dnešných dní.

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Napriek drobnej chybe v slniečkovej krížovke novembrového kola Veľkej literárnej súťaže ste sa nedali zmiast' a správne ste nám napísali meno pani spisovateľky. Áno, bola to Dana Podracká. Z úspešných pátračov sme vyžrebovali týchto šťastlivcov: P. Antoša z Poproča; P. Michaľka z Brekova; R. Kubiatica z Čadce-Podzávozu; P. Vargu z Trebišova a P. Bovrovú z Trnavy.

Vo vianočnom Slniečku sa vám prihovárал vo veršoch Pavol Štefánik. A tu sú naši šťastní výhercovia: J. Koščák z Kežmaruku; A. Jokayová zo Šale; L. Práčková z Lučenca; M. Nogová z Pezinka a L. Krajčovičová z Bratislavy.

Všetkým úspešným pátračom blahoželáme a víťazom posielame pekné knihy.

Milí kamaráti,

keď som si prezerala vaše kresbičky, nedalo mi, aby som niektoré z nich neukázala všetkým slniečkárom. Najkrajšie som vybrala nevedela. Všetky potešili opustené zvieratká, a preto sú všetky najkrajšie.

Ďakujeme vám! Krásne obrázky nám poslali žiaci zo ZŠ na Batkovej ul. v Bratislave, kamaráti zo 4. A, ZŠ Čachovský rad vo Vrútkach, z 3. A, II. ZŠ v Holíči, zo 4. triedy ZŠ v Úľanoch nad Žitavou a kamaráti z Urminiec, odkiaľ prišli kresbičky hádam z každej triedy, ktorá odoberá Slniečko.

Milí kamaráti, ďakujem vám za všetky zvieratká v našom útulku!

▲ D. MICHALISKOVÁ,
4. A., ZŠ Bojná

Vaša SINDY

► MONIKA LUKÁČOVÁ,
II. roč. ZŠ Urmince

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.

Vydáva Národné literárne centrum, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Telefón 07/3814 162.

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY

Zástupkyňa šéfredaktora

Ľubica Kepštová

Grafická a výtvarná úprava

Viera Fabianová

Jazyková redakcia Ján Kačala

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Prvá novinová spoločnosť, a. s., objednávky prijíma Obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a Regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitara, B. Bystrica, Žilina, Košice, Poprad).

Objednávky prijíma tiež firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 5724 665.

Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, a. s., Pribinova 25, 831 81 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 7 Sk, ročné predplatné je 70 Sk. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila Olga Bajusová

SÚŤAŽ**MONSTERMÁNIA II.**

Obal modrý, súťaž veľká,
hľadajte si strašidielka!

**Čakajú vás super hlavné ceny:
počítač a výlet pre 3 najúspešnejšie triedy!!!**

*Ahoj, kamaráti,
dovoľte, aby sme sa vám predstavili. Sme ve-
selé zemiakové strašidielka – Monster Munch
a prišli sme medzi vás z ďalekej planéty. Je to
planéta snackov a sladkostí od výmyslu sveta.
Mnohí z vás sú už naši starí kamaráti a užili
sme si spolu veľa zábavy. Pre všetkých nových
a starých kamarátov sme znova pripravili veľkú
súťaž pre triedne kolektívy.*

**Aké sú podmienky
súťaže?**

Súťažiť môže každý triedny kolektív. Tried-
ne kolektívy majú za úlohu v období od 1.
februára do 30. apríla zbierať názvy MON-
STER MUNCH z prednej strany obalov našich
chrumkavých strašidielok. Keď trieda nazbie-
ra 30 ks výstrižkov, vloží ich do obálky a poš-
le na adresu:

Bahlsen Slovensko, s. r. o.
Dúbravská cesta 2
817 03 Bratislava

Čím viac obálok s tridsiatimi kusmi výstriž-
kov triedy nazbierajú a odošlú do 30. apríla,
tým väčšia je ich šanca na výhru. Začiatkom
mája sa uskutoční záverečné žrebovanie. Tri
triedy získajú hlavné ceny a 99 tried čakajú
ďalšie zaujímavé ceny.

**Aké ceny sme pre vás
pripravili?**

Hlavné ceny:
počítač pre tri víťazné školy
spoločný výlet v júni pre tri najúspešnejšie
triedy;

Ďalšie ceny:

99 tried získa pre každého žiaka triedy ba-
líček s maškrtami a drobnými darčekom od
firmy Bahlsen.

